

2.30. Визначити напруження в поперечних перерізах пружних стрижнів і вертикальне переміщення точки прикладання зовнішньої сили F (рис. 2.17). Стрижні сталеві з площею поперечного перерізу 200 мм^2 . Брус AB вважати абсолютно жорстким. Модуль пружності сталі $E = 2 \cdot 10^5 \text{ МПа}$.

Відповідь: а) $\sigma_{(1)} = \sigma_{(2)} = 100 \text{ МПа}$, $\sigma_{(3)} = 50 \text{ МПа}$, $\Delta = 4,25 \text{ мм}$; б) $\sigma_{(1)} = \sigma_{(2)} = -70,7 \text{ МПа}$, $\sigma_{(3)} = -50 \text{ МПа}$, $\Delta = 0,55 \text{ мм}$.

2.31. Стрижневі системи, зображені на рис. 2.18, навантажені силою $F = 50 \text{ кН}$. Усі стрижні сталеві з площею поперечного перерізу 1000 мм^2 . Визначити напруження в стрижнях.

Відповідь: а) $\sigma_{(1)} = 44,8 \text{ МПа}$, $\sigma_{(2)} = -36,6 \text{ МПа}$; б) $\sigma_{(1)} = 111,8 \text{ МПа}$, $\sigma_{(2)} = -100 \text{ МПа}$, $\sigma_{(3)} = -50 \text{ МПа}$; в) $\sigma_{(1)} = \sigma_{(2)} = 28,9 \text{ МПа}$, $\sigma_{(3)} = -14,4 \text{ МПа}$, $\sigma_{(4)} = 25 \text{ МПа}$; г) $\sigma_{(1)} = 100 \text{ МПа}$, $\sigma_{(2)} = -111,8 \text{ МПа}$, $\sigma_{(3)} = 35,4 \text{ МПа}$, $\sigma_{(4)} = 106,1 \text{ МПа}$.

2.32*. Між точками A і B горизонтально натягнуто дріт діаметром 2 мм (рис. 2.19). Після прикладання навантаження $Q = 18 \text{ Н}$ посередині дроту вертикальне переміщення точки підвішування досягло 30 мм . Визначити напруження в поперечному перерізі дроту, спричинене вантажем, і модуль пружності матеріалу дроту.

Відповідь: $\sigma = 95,6 \text{ МПа}$; $E = 2,12 \cdot 10^5 \text{ МПа}$.

2.1.2. Розрахунки на міцність і жорсткість

2.33*. Два двотаври № 27 ГОСТ 8240—89, що з'єднані між собою за допомогою двох сталевих накладок, навантажено силою $F = 570 \text{ кН}$ (рис. 2.20). Діаметр отворів під заклепки $d = 23 \text{ мм}$. Перевірити міцність двотаврів і накладок. Взяти допустиме напруження $[\sigma] = 160 \text{ МПа}$.

Відповідь: $\sigma_{\text{дв}} = 152 \text{ МПа} < [\sigma] = 160 \text{ МПа}$; $\sigma_{\text{н}} = 154 \text{ МПа} < [\sigma] = 160 \text{ МПа}$.

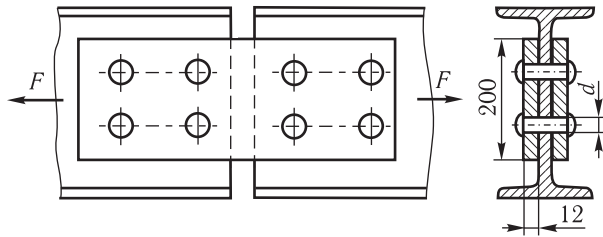

Рис. 2.20

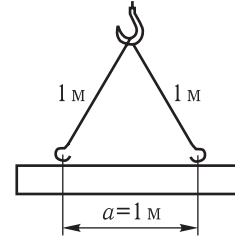

Рис. 2.21

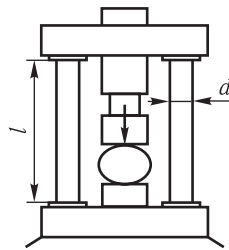

Рис. 2.22

2.34. Сталевий канат, що складається з 6 пасм по 37 дротів у кожному, призначений для піднімання вантажу вагою 50 кН. Обчислити напруження в канаті й коефіцієнт запасу міцності, якщо діаметр дроту $d = 1$ мм, границя міцності матеріалу дроту $\sigma_B = 1700$ МПа.

Відповідь: $\sigma = 281$ МПа; $n_B = 6$.

2.35. Вантаж масою 4000 кг підвішено до гака крана за допомогою канатного стропа (рис. 2.21). Перевірити міцність каната, якщо границя міцності матеріалу дроту каната $\sigma_B = 1400$ МПа, площа перерізу

всіх дротів каната $85,47 \text{ мм}^2$, нормативний коефіцієнт запасу за границею міцності $[n]_B = 5$. Як зміниться напруження в канаті у разі зменшення відстані a вдвічі?

Відповідь: $[n]_B = 5,28 > [n]_B = 5$, напруження зменшиться в 1,12 рази.

2.36. Якого діаметра мають бути колони гідравлічного преса (рис. 2.22), що розвиває зусилля 2500 кН? Допустиме напруження $[\sigma] = 70$ МПа.

Відповідь: $d = 150$ мм.

2.37*. Перевірити на міцність шпильки гідравлічного циліндра з різьбою М20, що з'єднують його кришки з корпусом (рис. 2.23). Внутрішній діаметр циліндра $D = 150$ мм, максимальний тиск у циліндрі $p = 6$ МПа, кількість шпильок — 6. Внутрішній діаметр різьби шпильок $d_1 = 17,29$ мм, допустиме напруження $[\sigma] = 80$ МПа.

Відповідь: $\sigma = 75,3 \text{ МПа} < [\sigma] = 80 \text{ МПа}$.

2.38. Кришка котла кріпиться до корпусу за допомогою гвинтів М10 з внутрішнім діаметром різьби $d = 8,376$ мм (рис. 2.24). Тиск усередині котла $p = 0,5$ МПа, діаметр отвору в корпусі $D = 350$ мм. Обчислити, скільки потрібно гвинтів для кріплення кришки, якщо допустиме напруження матеріалу гвинтів $[\sigma] = 75$ МПа.

Відповідь: 12 гвинтів.

2.39. Визначити діаметр дюралюмінієвого стрижня, що розтягується силою 80 кН, якщо напруження в стрижні не повинно перевищувати 100 МПа,

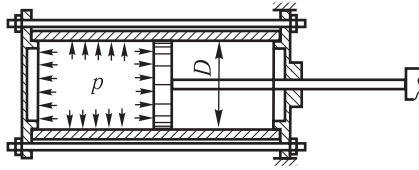

Рис. 2.23

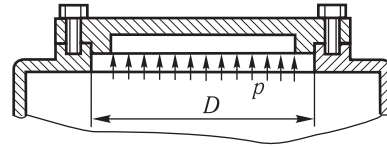

Рис. 2.24

а відносне видовження — бути більшим за 0,001. Модуль пружності дюралюмінію $E = 0,7 \cdot 10^5$ МПа.

Відповідь: $d = 38,2$ мм.

2.40*. Сталевий стрижень діаметром 25 мм, що працює на розтягання, вирішили замінити на дюралюмінієвий. Визначити потрібний діаметр дюралюмінієвого стрижня, якщо напруження в сталевому дорівнювало $\sigma = 150$ МПа, а допустиме напруження для дюралюмінію $[\sigma] = 100$ МПа. Наскільки зменшиться у разі такої заміни вага стрижня, якщо питома вага дюралюмінію втричі менша за питому вагу сталі?

Відповідь: $d = 30,6$ мм; вага зменшиться вдвічі.

2.41. Чавунну втулку, що сприймає осьове навантаження 100 кН, вирішили замінити на текстолітову з відношенням діаметрів $d/D = 0,6$. Визначити діаметри текстолітової втулки, якщо допустиме напруження для текстоліту $[\sigma] = 60$ МПа, а напруження в чавунній втулці було $\sigma = 120$ МПа. Наскільки зменшиться у разі заміни вага втулки, якщо питома вага текстоліту в 5,9 раза менша за питому вагу чавуну.

Відповідь: $d = 34,6$ мм; $D = 57,6$ мм; вага зменшиться в 2,96 раза.

2.42. Жорстка поперечка AB , навантажена в точці C силою $F = 120$ кН, підтримується двома сталевими стрижнями (рис. 2.25). Визначити діаметри стрижнів, якщо допустиме напруження $[\sigma] = 160$ МПа. Обчислити вертикальне переміщення точки C . Деформацією поперечки знехтувати. Модуль пружності сталі $E = 2 \cdot 10^5$ МПа.

Відповідь: $d_1 = 17,8$ мм; $d_2 = 25,2$ мм; $\Delta_C = 0,8$ мм.

2.43. Жорсткий брус AB , деформацією якого можна знехтувати, підтримується в горизонтальному положенні сталеву тягою діаметром $d = 30$ мм (рис. 2.26). Визначити найбільше допустиме навантаження F і вертикальне переміщення точки прикладання сили за цього навантаження. Допустиме напруження для матеріалу тяги $[\sigma] = 160$ МПа, модуль пружності сталі $E = 2 \cdot 10^5$ МПа.

Відповідь: $F_{\max} = 37,68$ кН; $\Delta = 5,54$ мм.

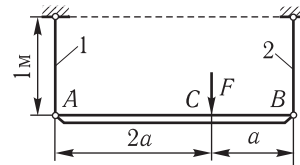

Рис. 2.25

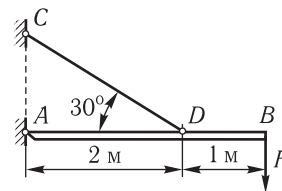

Рис. 2.26

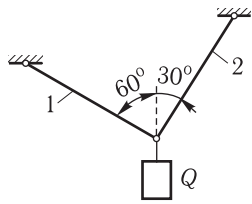

Рис. 2.27

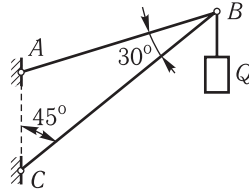

Рис. 2.28

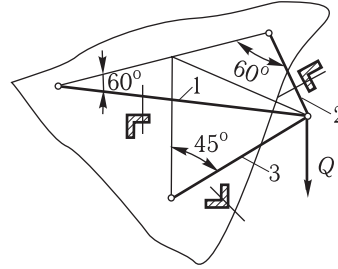

Рис. 2.29

2.44*. Вантаж $Q = 100$ кН підвішено до шарнірно-стрижневої системи (рис. 2.27). Стрижень 1 завдовжки 1 м — сталевий, стрижень 2 завдовжки 1,5 м — дюралюмінієвий. Допустиме напруження для сталі $[\sigma]_c = 160$ МПа, для дюралюмінію $[\sigma]_д = 120$ МПа. Підібрати площі поперечних перерізів стрижнів та обчислити горизонтальне, вертикальне і повне переміщення точки підвішування вантажу. Модуль пружності сталі $E_c = 2 \cdot 10^5$ МПа, дюралюмінію $E_д = 0,7 \cdot 10^5$ МПа.

Відповідь: $A_1 = 313$ мм²; $A_2 = 722$ мм²; $\Delta_B = 2,63$ мм; $\Delta_r = 0,58$ мм; $\Delta = 2,69$ мм.

2.45. Який найбільший вантаж можна безпечно підвісити до шарніра стрижневої системи (див. рис. 2.27), що складається зі сталевого стрижня 1 діаметром $d_1 = 20$ мм і дюралюмінієвого 2 діаметром $d_2 = 30$ мм, якщо допустимі напруження для сталі $[\sigma]_c = 160$ МПа, для дюралюмінію $[\sigma]_д = 120$ МПа.

Відповідь: $Q = 97,9$ кН.

2.46. У точці B кронштейна ABC підвішено вантаж вагою 50 кН (рис. 2.28). Визначити діаметри сталевих стрижнів AB і BC, якщо допустимі напруження на розтягання $[\sigma_p] = 140$ МПа, на стискання $[\sigma_c] = 60$ МПа.

Відповідь: $d_{AB} = 25,4$ мм; $d_{BC} = 45,3$ мм.

2.47*. Вантаж вагою 100 кН підтримується кронштейном, виготовленим з трьох рівнобічних кутиків (рис. 2.29). Підібрати поперечний переріз кутиків, якщо

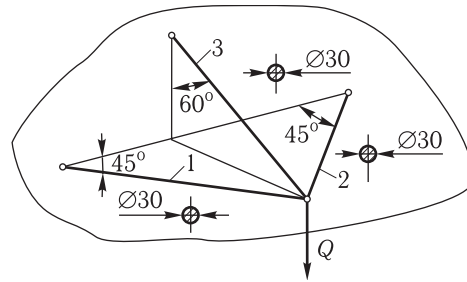

Рис. 2.30

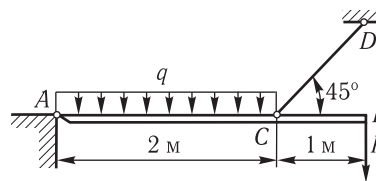

Рис. 2.31

допустимі напруження на розтягання $[\sigma_p] = 160$ МПа, на стискання $[\sigma_c] = 60$ МПа.

Відповідь: 1, 2 — $50 \times 50 \times 4$; 3 — $125 \times 125 \times 10$ ГОСТ 8509—89.

2.48. Кронштейн складається з трьох круглих дюралюмінієвих стрижнів (рис. 2.30). Який найбільший вантаж можна безпечно підвесити до кронштейна, якщо допустимі напруження на розтягання $[\sigma_p] = 120$ МПа, на стискання $[\sigma_c] = 50$ МПа.

Відповідь: $Q = 28,86$ кН.

2.49. Жорстка балка AB , деформацію якої можна знехтувати, підтримується в горизонтальному положенні сталевим стрижнем CD завдовжки $l = 1,4$ м (рис. 2.31). На балку діє сила $F = 30$ кН і розподілене навантаження $q = 20$ кН/м. Визначити діаметр стрижня і вертикальне переміщення кінця балки. Допустиме напруження $[\sigma] = 160$ МПа. Модуль пружності $E = 2 \cdot 10^5$ МПа. Вагою балки знехтувати.

Відповідь: $d = 27$ мм; $\Delta_B = 2,38$ мм.

2.50. У резервуарі, що складається з циліндричного корпусу діаметром $D = 1$ м і сферичного днища, зберігається рідина з питомою вагою $\gamma = 10$ кН/м³ (рис. 2.32). Визначити діаметр болтів, що кріплять днище, якщо допустиме напруження $[\sigma] = 120$ МПа, кількість болтів $n = 6$.

Відповідь: М8 (внутрішній діаметр різьби $d_1 = 6,647$ мм).

2.51. Підібрати площі поперечних перерізів стрижнів, що підтримують жорсткі бруси (рис. 2.33), за таких даних: $q = 20$ кН/м, $F = 50$ кН, $a = 1$ м, допустимі напруження на розтягання $[\sigma_p] = 160$ МПа, на стискання $[\sigma_c] = 100$ МПа. Вагою брусів знехтувати.

Відповідь: а) $A_1 = 968,8$ мм², $A_2 = 156,3$ мм²; б) $A_1 = 437,5$ мм², $A_2 = 375$ мм², $A_3 = 500$ мм²; в) $A_1 = 31,3$ мм², $A_2 = 593,8$ мм²; г) $A_1 = A_3 = 777,8$ мм², $A_2 = 687,5$ мм²; д) $A_1 = 353,6$ мм², $A_2 = 93,8$ мм²; е) $A_1 = 875$ мм², $A_2 = 88,4$ мм².

2.52. Дві жорсткі поперечки, навантажені силою $F = 50$ кН і розподіленим навантаженням $q = 30$ кН/м, підтримуються в горизонтальному положенні трубчастою підвіскою AB (рис. 2.34). Визначити зовнішній діаметр підвіски, якщо внутрішній становить $d = 30$ мм, $[\sigma] = 160$ МПа.

Відповідь: $D = 35$ мм.

2.53. До стрижня круглого поперечного перерізу діаметром $d = 50$ мм прикладені дві однакові сили F (рис. 2.35). Визначити діаметр отвору d_1 , який потрібно висвердлити у лівій частині стрижня, щоб обидві частини стрижня мали однакову міцність.

Відповідь: $d_1 = 35,4$ мм.

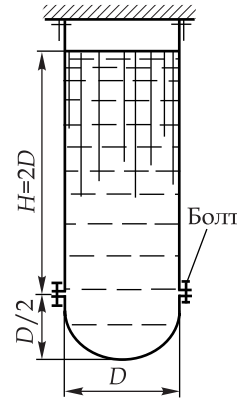

Рис. 2.32

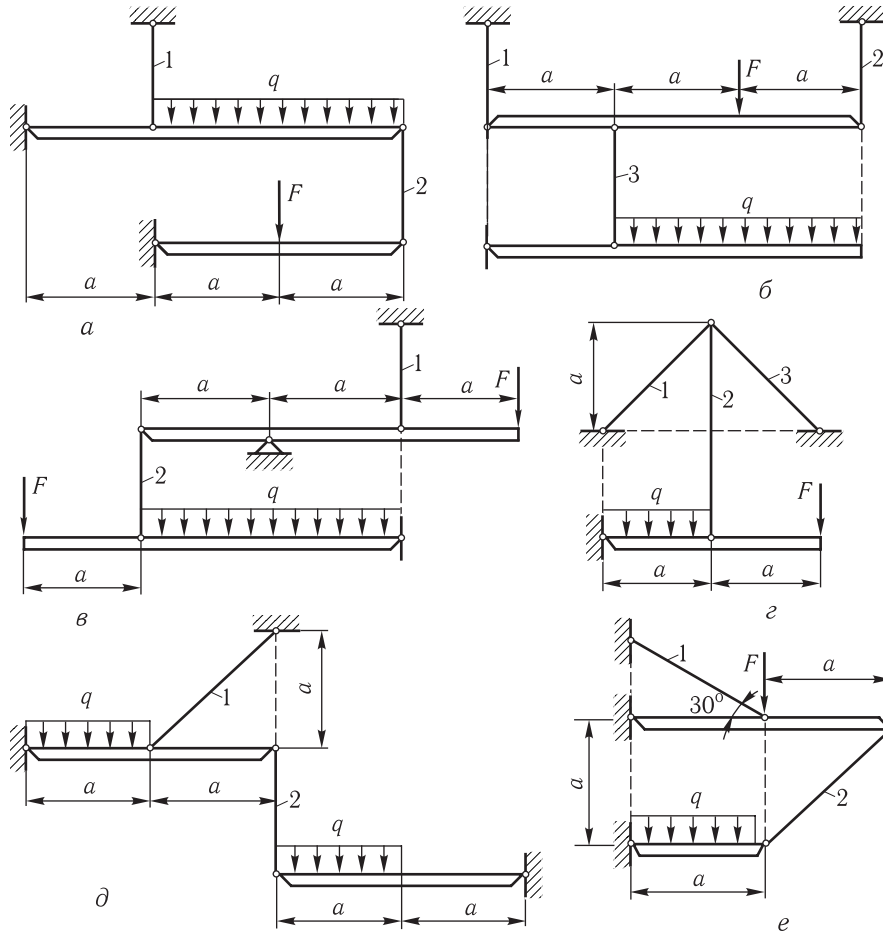

Рис. 2.33

2.54*. У стрижневій системі, зображеній на рис. 2.36, визначити потрібні діаметри поперечних перерізів стрижнів 1 і 2, а також вертикальне переміщення точки B , якщо $F = 40$ кН, допустиме напруження $[\sigma] = 160$ МПа, модуль пружності $E = 2 \cdot 10^5$ МПа. Бруси AB і CD вважати абсолютно жорсткими.

Відповідь: $d_1 = 15,5$ мм; $d_2 = 24,4$ мм; $\Delta_B = 2,7$ мм.

2.55. Обчислити діаметр двох сталевих колон гідравлічного преса, що розвиває максимальне зусилля $F = 600$ кН (див. рис. 2.22), якщо видовження колон за максимального навантаження має не перевищувати $0,3$ мм. Визначити, який при цьому забезпечується запас міцності. Довжина ко-